

ЛІТЕРАТУРА

1. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
2. Концепція національно-патріотичного виховання дітей та молоді: Наказ МОН від 16.06.15 р. № 641. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vixovannya/>.
3. Про стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016–2020 роки: указ Президента України від 13.10.2015 р. № 580/2015. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>.
4. Стельмашук Ж. Г. Програма формувального етапу дослідно-експериментальної роботи за темою «Реалізація моделі національно-патріотичного виховання учнів сільської школи Поліського регіону» / Ж. Г. Стельмашук, Н. Й. Грицок. – Рівне: РДГУ, 2016 – 28 с.
5. Ушинський К. Д. Про народність у громадському вихованні / К. Д. Ушинський // Вибрані педагогічні твори: у 2 т. – К.: Рад. школа, 1983. – Т. 1: Теоретичні проблеми педагогіки. – С. 43–103.
6. Ярошенко А. О. Ціннісний дискурс освіти: монографія / А. О. Ярошенко. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2004. – 156 с.

REFERENCES

1. *Encyklopediya osvity* [Encyclopedia of education]. Pod. red. V. Kremen, Kyiv, Jurinkom Inter, 2008. 1040 p.
2. *Kontseptsiya natsional'no-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi*. [The concept of national-patriotic education of children and youth], nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 16.06.2015 r. No 641, Elektronnyy resurs, Rezhym dostupu: <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2015/06/16/nacjonalno-patriotichne-vixovannya>.
3. *Pro stratehiyu natsional'no-patriotichnoho vykhovannya ditey ta molodi na 2016-2020 roky*. [On the strategy of national-patriotic education of children and youth in 2016-2020 years], Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 13.10.2015 r. Vol. 580/2015, Elektronnyy resurs: Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580/2015>
4. Stel'mashuk Zh. H., Hrytsyuk N. Y. *Prohrama formuval'noho etapu doslidno-eksperymental'noyi roboty za temoyu «Realizatsiya modeli natsional'no-patriotichnoho vykhovannya uchniv sil'skoyi shkoly polis'koho rehionu»* [The program of the forming stage of experimental work on the theme "implementation of the model of the national-patriotic education of pupils of rural secondary school of the Polesie region"], Rivne, RSHU, 2016. 28 p.
5. Ushyn's'kyu K. D. *Pro narodnist' uhromads'komu vykhovanni* [On the nation in public education], Vybrani pedahohichni tvory: u 2 t., Kyiv, 1983. Part. 1: Teoretychni problem pedahohiky. P. 43-103.
6. Yaroshenko A. O. *Tsinnisnyy dyskurs osvity: monohrafiya* [Axiological discourse of education], Kiev, NPU, 2004. 156 p.

Стаття надійшла в редакцію 04.03.2017 р.

УДК 37.032:504:378.141.2:61

ОЛЕНА ШІСАР

snisar.elena20@yandex.ua
кандидат педагогічних наук, викладач
Черкаська медична академія,
м. Черкаси, вул. Хрещатик, 215

ОЛЕКСАНДРА ШЕВЧЕНКО

metod_medacademy@ukr.net
викладач-методист
Черкаська медична академія,
м. Черкаси, вул. Хрещатик, 215

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ СВІДОМОСТІ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ

Розглянуто актуальну проблему пошуку та впровадження інноваційних форм і методів екологічного виховання та екологічної освіти у навчально-виховний процес медичного вищого

ВИВЧАЄМО ДОСВІД

навчального закладу (ВНЗ) з метою формування у студентів-медиків високого рівня екологічної свідомості та культури. Представлено досвід роботи екологічного загону Черкаської медичної академії із залучення студентів до еколого-просвітницької та природоохоронної діяльності, науково-дослідної роботи екологічного спрямування. Охарактеризовано ефективні методи і форми роботи екологічного загону з поширення екологічних знань, представлено основні теми науково-дослідної роботи. Проаналізовано етапи формування екологічної свідомості та екологічної культури майбутніх медиків під час роботи в екологічному загоні – від поглиблення та систематизації екологічних знань до розвитку екологічного стилю мислення та екопозитивної поведінки. Зробимо висновок, що діяльність екологічного загону у медичному ВНЗ, дозволяє здійснювати підготовку майбутнього фахівця, який розуміє небезпеку складної екологічної ситуації для здоров'я людини, буде допомагати зменшити її негативний вплив на здоров'я пацієнтів, здійснюватиме пропаганду здорового способу життя, а також свідомого громадянина, що обайливо ставиться до природних багатств, здійснює природоохоронну діяльність.

Ключові слова: екологічна свідомість, екологічна культура, екологічне виховання студентів-медиків, екологічний загін.

ЕЛЕНА СНИСАР

кандидат педагогических наук, преподаватель
Черкасская медицинская академия,
г. Черкассы, ул. Крещатик, 215

АЛЕКСАНДРА ШЕВЧЕНКО

преподаватель-методист
Черкасская медицинская академия,
г. Черкассы, ул. Крещатик, 215

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ И ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ-МЕДИКОВ

Рассматривается актуальная проблема поиска и внедрения инновационных форм и методов экологического воспитания и экологического образования в учебно-воспитательный процесс медицинского вуза с целью формирования у студентов-медиков высокого уровня экологического сознания и культуры. Представлен опыт работы экологического отряда Черкаской медицинской академии по привлечению студентов к эколого-просветительской и природоохоронной деятельности, научно-исследовательской работе экологической направленности. Дана характеристика методов и форм работы экологического отряда по распространению экологических знаний, представлены основные темы научно-исследовательской работы. Проанализированы этапы формирования экологического сознания и экологической культуры будущих медиков во время работы в экологическом отряде. Сделан вывод, что деятельность экологического отряда в медицинском вузе позволяет осуществлять подготовку будущих специалистов, которые понимают опасность сложной экологической ситуации для здоровья человека, будут помогать уменьшать ее негативное влияние на здоровье пациентов, осуществлять пропаганду здорового образа жизни, а также сознательных граждан, которые бережно относятся к природным богатствам, осуществляют природоохранную деятельность.

Ключевые слова: экологическое сознание, экологическая культура, экологическое воспитание студентов-медиков, экологический отряд.

OLENA SNISAR

candidate of pedagogical sciences, lecturer
Cherkasy Medical Academy,
Cherkasy, Khreshchatyk 215 Street

OLEKSANDRA SHEVCHENKO

teacher-methodologist
Cherkasy Medical Academy,

FORMATION OF ECOLOGICAL AWARENESS AND ENVIRONMENTAL CULTURE OF MEDICAL STUDENTS

The article considers the important problem of searching and introducing innovative forms and methods of ecological upbringing and environmental education in the educational process of the medical educational establishment. Medical workers first face the negative impact of environmental problems on human health, therefore formation of high level of their environmental awareness and culture, ability to apply knowledge of medical ecology while performing their professional duties is an important condition for their qualitative vocational training. The aim of the article is to analyze the benefits of creating an environmental squad in the medical educational establishment with a purpose to create a high level of the students' environmental awareness, environmental culture and expositive behavior. The experience of the environmental squad Cherkasy medical academy to attract students to the ecological and elucidative and environmental protection, scientific research ecologically oriented. Effective methods and forms of environmental squad's work in spreading ecological knowledge are characterized, the main topics of scientific research work are presented. Stages of forming ecological awareness and ecological culture of future doctors have been analyzed, while working in the environmental squad, from expanding and systematization of ecological knowledge to the development of ecological style of thinking and environmentally safe behavior. The results of the study led to the conclusion that activity of such structure as an ecological squad in the medical educational establishment provides improved ecological upbringing and environmental education and allows training of medical specialists, who understand the danger of a complicated ecological situation for human health, will promote healthy lifestyle, help reduce the negative impact of harmful factors on the health of patients, as well as a conscious citizen, which is a patriot of his country, take proper care of its natural resources, carries out environmental activities.

Keywords: *ecological awareness, ecological culture, ecological education of medical students, environmental squad.*

На сучасному етапі розвитку суспільства екологія перестала бути просто наукою про природу, вона перетворилась в науку про виживання людства, всіх і кожного на нашій планеті. Порушення екологічної рівноваги зумовило розповсюдження генетичних, алергічних, паразитарних, онкологічних хвороб. Згідно з даними ВООЗ 24 % усіх захворювань серед дорослих та 33 % дитячих хвороб спричинені екологічними факторами. В Україні причиною 155 тис. смертей в рік тією чи іншою мірою стає забруднення довкілля. Медики першими стикаються з негативним впливом екологічних проблем на здоров'я людини. Саме тому формування у майбутніх фахівців-медиків високого рівня екологічної свідомості та культури, уміння застосовувати знання з медичної екології при виконанні своїх професійних обов'язків є важливою умовою якісної професійної підготовки.

Вивченням проблеми екологічного виховання та екологічної освіти у вищій школі за останні роки займалося багато вітчизняних науковців, зокрема: І. І. Безвозюк, О. О. Буряк, О. М. Задорожна, С. І. Ключка, Л. М. Курняк, О. А. Курняк, Г. М. Міненко, Н. А. Негруца, Т. І. Панченко, В. Г. Петрук, І. О. Сяська. Питання формування екологічної свідомості та культури у студентської молоді вивчали Н. Б. Грейда, О. М. Дідков, С. І. Жульова, Т. М. Кулик, Л. Б. Лук'янова, Ю. О. Саунова, І. І. Чонка, М. С. Швед. Окремо можна назвати дослідження Н. В. Калініної, Ю. В. Кордон, І. О. Погорілої, О. В. Романенка, в яких висвітлювались різні аспекти екологічного виховання студентів-медиків.

Однак, незважаючи на широке висвітлення вказаної проблеми у роботах науковців, актуальним залишається пошук та впровадження інноваційних форм і методів екологічного виховання та екологічної освіти, які би відповідали сучасним вимогам до навчально-виховного процесу, давали б можливість студентам активно долучатися до еколого-просвітницької, науково-дослідної роботи екологічного спрямування та брати участь у природоохоронній діяльності.

Мета статті – проаналізувати переваги діяльності екологічного загону медичного ВНЗ для формування у студентів високого рівня екологічної свідомості, екологічної культури та екопозитивної поведінки.

Екологічна свідомість – це складова сучасного людського світогляду й масової свідомості, яка мотивує та спонукає до екологічно безпечної діяльності в природі [3]. О. С. Мамешина вказує, що за результатами соціологічних досліджень стану суспільної

екологічної свідомості екологічні проблеми сприймаються більшістю людей як особистісно значущі, але екологічна неосвіченість, низький рівень екологічної культури як більшості населення, так і владних структур суттєво обмежує діяльність, спрямовану на підтримку природного середовища, та обумовлює неадекватну поведінку в критичних соціоекологічних ситуаціях [1]. Формування екологічної свідомості – тривалий процес, який проходить шляхом логічного переосмислення знань, перетворення їх у переконання, які зумовлюють ціннісні орієнтації і установки людей, їх свідоме, відповідальне ставлення до природи [2].

Екологічна свідомість є важливим світоглядним орієнтиром у формуванні екологічної культури. Останню можна охарактеризувати як цілісну систему, що має такі компоненти:

- ґрунтовні екологічні знання;
- екологічний стиль мислення, яка зумовлює відповідальне ставлення до природи, здатність прогнозувати наслідки людської діяльності;
- екопозитивна поведінка, що включає безпосередню участь у природоохоронній діяльності, вирішенні екологічних проблем, поширенні екологічних знань.

На усіх етапах формування екологічної свідомості та культури студентів медичних ВНЗ важливою умовою є урахування професійної спрямованості. Майбутні фахівці-медики повинні мати чітке уявлення про те, що стан здоров'я пацієнтів значною мірою пов'язаний з умовами довкілля, в яких перебуває людина [4]. Тому необхідно акцентувати увагу на зв'язок між екологічними проблемами та станом здоров'я населення, закономірності розвитку екозалежних захворювань, заходи профілактики захворювань, пов'язані із негативним впливом шкідливих екологічних чинників.

У Черкаській медичній академії формуванню екологічної свідомості та екологічної культури студентів вже протягом восьми років сприяє діяльність екологічного загону, яка є плановою, систематичною та послідовною, студенти залучаються до активної інформаційно-просвітницької, науково-дослідної роботи та природоохоронної діяльності.

Майбутні медики свою діяльність в екологічному загоні розпочинають з теоретичної підготовки, що відбувається на щомісячних засіданнях. Теоретична підготовка включає:

- опанування основних принципів та законів екології, ознайомлення із світовими екологічними проблемами та їх впливом на екологічну ситуацію в Україні;
- ознайомлення з наслідками дії негативних екологічних чинників на здоров'я людини та способами захисту від цих чинників;
- ознайомлення студентів з природоохоронним законодавством України, Червоною книгою України, флорою та фауною, лікарськими рослинами Черкащини;
- вивчення екологічної ситуації в Черкащині, ознайомлення з природними об'єктами, які потребують догляду та захисту, а також з тими, що є місцями для відпочинку та оздоровлення населення.

Важливим елементом теоретичної підготовки є екскурсії до природничого відділу Черкаського обласного краєзнавчого музею, які знайомлять членів екозагону з флорою та фауною краю, лікарськими рослинами. Під час екскурсій до Дахнівського лісництва Черкаського лісгоспу зі студентами співпрацюють провідні фахівці лісової галузі; вони знайомлять молодь зі станом лісів в області, екологічними проблемами даних біогеоценозів, з протипожежними заходами, які здійснюються у лісництвах, з роботою лісництв з лісорозведення та лісовідновлення. Студенти обговорюють з фахівцями заходи, які можуть здійснити пересічні громадяни для збереження лісового багатства.

Отримані знання є фундаментом для розуміння студентами глобальності екологічних проблем у світі загалом та Україні зокрема, необхідності пошуку шляхів їх вирішення для забезпечення існування людства. Студенти усвідомлюють, що людина є компонентом біосфери і стан її здоров'я значною мірою пов'язаний з фізико-хімічними параметрами навколишнього середовища, а, отже, для збереження здоров'я молоді необхідно встановити рівновагу між антропогенною діяльністю та збереженням довкілля. Майбутні медики поглиблюють знання про екологічно зумовлені захворювання, навчаються встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між дією шкідливих екологічних чинників і розвитком захворювань. Вивчаючи природу рідного краю, на власному досвіді переконуються, як у результаті недбалого користування природними ресурсами бідніє флора та фауна, зникають красиві краєвиди та улюблені місця відпочинку.

Наступним етапом формування екологічної свідомості є перехід від переосмислення свого ставлення до природи, появи стійких переконань щодо дотримання правил екологічно безпечної поведінки до діяльнісного аспекту, безпосередньої активної участі у вирішенні екологічних проблем. Такі прагнення членів екозагону реалізуються при проведенні інформаційно-просвітницької роботи та участі у природоохоронних заходах.

Інформаційно-просвітницька робота сприяє формуванню екологічної свідомості інших людей, допомагає залучати їх до охорони навколишнього середовища та раціонального природокористування. Щоб донести інформацію до інших студентів, викладачів академії, жителів міста члени екозагону розробили і розповсюдили буклети і флаєри з питань:

- медичної екології («Обережно! Отруйні гриби!», «Перша допомога при отруєнні грибами», «Екологічно чисті продукти – міф чи реальність?», «Харчосмакові домішки, їх дія на організм людини», «Небезпечні паразитарні захворювання», «Мегаполіс і здоров'я людини»);

- екопозитивної поведінки («Збережемо природу разом!», «Зроби крок назустріч природі!», «Екологічно свідомо поведінка. Поради на кожний день», «Вчимося відпочивати на природі», «Хімія та навколишнє середовище»);

- екологічного туризму («Основні принципи екотуризму», «Екологічний туризм. Буцький каньйон», «Екологічний туризм. Холодний Яр»).

Екологічний загін систематично випускає газети та проводить виставки студентських робіт: «Черкащина – перлина в серці України!», «Міжнародний день Землі», «22 березня – Всесвітній день водних ресурсів», «Ліс – це наше здорове майбутнє. Бережіть його!», «Бережіть першоцвіті!», «Місто – безпечне для життя і здоров'я людей» та ін.

Проводяться відкриті засідання екозагону, на яких висвітлюються актуальні для України, і Черкащини зокрема, екологічні проблеми: «Чорнобиль стукає у серце», «Вода – джерело життя», «Царство Гриби. Видова різноманітність грибів Черкащини», «Екологічний туризм в Черкащині», «Бережімо природу Черкащини – святу і єдину», «Екологія міста» тощо.

Інформаційно-просвітницька робота є різноплановою і сприяє підготовці майбутнього медика до проведення санітарно-просвітницької роботи та пропаганди здорового способу життя. Участь в лекторських групах, агітаційних бригадах, відкритих засіданнях екозагону сприяє розвитку комунікативних якостей, формує мовленнєву культуру, вміння переконувати, чітко формулювати свої думки, спілкуватися з різними людьми, доносити і відстоювати власну думку.

Багато просвітницьких акцій екозагону спрямовані на поглиблення знань студентів про природу Черкащини, заповідники, парки, унікальні природні пам'ятки. Як показали результати опитування студентів медичної академії, робота, проведена екологічним загоном з цього питання, була ефективною. Зросла поінформованість майбутніх фахівців про унікальну державну комплексну пам'ятку природи місцевого значення – Буцький каньйон. Про неї вперше від членів екозагону почули 35 % першокурсників. Знання унікальної флори та фауни Канівського природного заповідника, який має наукову цінність і є базою Київського національного університету, покращились у 26 % студентів. На території Черкаської області розташований санаторій «Мошногір'я», відомий своєю мінеральною водою, яка за хімічним складом близька до вод Баден-Бадена і Аахена. Про лікувальні властивості мошногірської води з матеріалів екозагону вперше дізналися 25 % майбутніх медиків. Знання першокурсників про перлину садово-паркового мистецтва європейського рівня – Національний дендропарк «Софіївка» та землю українського козацтва, комплексну пам'ятку природи Холодний Яр були на достатньому рівні, але 33 % студентів відзначили, що отримали про них нову інформацію. Робота екозагону в цьому напрямку дозволяє поєднувати екологічне та національно-патріотичне виховання, що ґрунтується на бажанні берегти і примножувати багатства природи рідного краю й пов'язане з почуттям обов'язку щодо охорони природи Батьківщини.

На наступному етапі у студентів формується екопозитивна поведінка. За результатами опитування серед членів екозагону кількість студентів майбутніх медиків, які намагаються постійно дбати про збереження природи, бережливо ставитися до флори та фауни, не засмічувати природні об'єкти зросла на 46 %. На 39 % більше студентів почали слідкувати за економією паперу під час друкування навчальних матеріалів, а на 35 % збільшилась кількість тих, хто дотримується правил сортування побутових відходів. Найскладніше молодим людям відмовитися від зручних одноразових товарів, пластикових пакетів, їх використання зменшили лише 22 % опитаних. Члени екологічного загону є активними учасниками природоохоронних

заходів; тільки за минулий рік вони взяли участь у 11 заходах з прибирання та 17 заходах – з озеленення Черкас, міст і селищ області.

Діяльність екозагону спонукає студентів до глибшого розуміння складних зв'язків суспільства, людини й природи, у них виникає прагнення самостійно вивчати екологічні питання, що є актуальними для рідного краю, розробляти заходи щодо запобігання та боротьби з екологічними проблемами. Багато членів загону залучалися до науково-дослідної роботи, під час якої працювали над широким спектром тем: «Царство Гриби. Видова різноманітність грибів Черкаської області», «Екологічний туризм як фактор відпочинку та оздоровлення студентської молоді», «Природні пам'ятки і заповідники Черкащини», «Екологічно чисті продукти в Україні – міф чи реальність?», «Екологія міста».

Плануючи теми науково-дослідної роботи, ми враховували, що вони мають відповідати таким вимогам:

- бути цікавими для студентів, сприяти розширенню кругозору і наукової ерудиції, розвитку творчого мислення, навичок самостійної науково-дослідної діяльності;
- бути доступними, тобто їх зміст, обсяг досліджуваного матеріалу, методи дослідження мають відповідати рівню дослідницьких умінь і навичок студентів;
- мати медичну спрямованість, забезпечувати поглиблення професійно значущих знань та умінь студентів;
- робота над темою повинна сприяти формуванню патріотичних цінностей у студентів під час вивчення природи рідного краю;
- результати дослідження в подальшому мають бути представлені на студентських конференціях та використовуватися для проведення виховних заходів, виховних годин, просвітницьких акцій, для випуску буклетів і газет.

При роботі над темою «Царство Гриби. Видова різноманітність грибів Черкаської області» було вивчено морфологічні ознаки представників вказаного царства, особливості їх життєдіяльності, визначено місце і роль у біосфері та житті людини, досліджено види їстівних і отруйних грибів в краї. Особлива увага майбутніми медиками приділялась вивченню симптомів отруєнь грибами та наданню першої допомоги при отруєннях, ознайомленню з симптомами мікозів та їх профілактикою, вивченню ролі грибів у виробництві антибіотиків. Результати дослідження із вказаної теми були представлені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи», що відбулась у Житомирському інституті медсестринства у квітні 2010 року.

Працюючи над темами «Екологічний туризм як фактор відпочинку та оздоровлення студентської молоді» та «Природні пам'ятки і заповідники Черкащини», студенти досліджували природні багатства рідного краю. Було вивчено можливості Черкаської області для розвитку екологічного туризму, визначено роль екологічного туризму для відпочинку та оздоровлення студентської молоді, розроблено правила безпечного відпочинку на природі та рекомендації з організації екологічних турів.

Екологічний туризм є видом активного відпочинку на природі і потребує відповідної фізичної підготовки. Але багато молодих людей мають хронічні захворювання і не можуть дозволити собі великі фізичні навантаження. Це враховувалось членами екозагону при розробці маршрутів екологічного туризму в області. Було запропоновано три маршрути для груп студентів з різним рівнем фізичної підготовки та стану здоров'я: маршрут № 1 – м. Черкаси – Буцький каньйон пропонувався для основної медичної групи; маршрут № 2 – м. Черкаси – Холодний Яр для підготовчої медичної групи; маршрут № 3 – м. Черкаси – Мошногір'я для спеціальної медичної групи. Матеріали дослідження презентовано на регіональній науково-практичній конференції за підсумками науково-дослідницької, пошукової та гурткової роботи, що проходила у травні 2011 року.

Вибір для дослідження теми «Екологічно чисті продукти в Україні – міф чи реальність?» був зумовлений тим, що сучасна молодь не має достатньо знань про якісне та здорове харчування, не цікавиться цим питанням, вживає в їжу продукти, які містять багато харчосмакових домішок. Така ситуація серед студентів-медиків, котрі повинні бути взірцем у веденні здорового способу життя, неприпустима. Досліджуючи питання, члени екозагону вивчали поняття «екологічно чисті продукти», давали характеристику шкідливим харчовим домішкам та їх впливу на людський організм, розробляли рекомендації, як відрізнити

екопродукти за маркуванням та зовнішнім виглядом від тих, що містять шкідливі домішки, вивчали асортимент екологічно чистих продуктів та продуктів, які містять шкідливі домішки у магазинах Черкас. Результати дослідження узагальнені та представлені у виді стендової доповіді на регіональній науково-практичній конференції за підсумками науково-дослідницької, пошукової та гурткової роботи у червні 2015 року.

У поточному навчальному році члени екологічного загону звернулися до такого напрямку сучасної екології, як урбаністична екологія, та розпочали роботу над темою «Екологія міста». Актуальність теми є беззаперечною: в Україні налічується 460 міст, в яких проживає 68,9 % населення, що відповідає європейському рівню урбанізації. Мета дослідження – на прикладі міста Черкаси вивчити, які екологічні проблеми є найхарактернішими для сучасного українського міста та як умови проживання у місті впливають на здоров'я людей. Досягнення мети передбачає виконання таких завдань: вивчити характеристики міських біоценозів та особливості життєдіяльності людини в урбанізованому середовищі; проаналізувати дію на людину стресогенних факторів урбанізованого середовища; визначити екологічні проблеми мікрорайонів Черкас та їх вплив на здоров'я містян; проаналізувати європейський досвід вирішення екологічних проблем у містах; підготувати інформаційні матеріали для формування у студентів Черкаської медичної академії екопозитивної поведінки для покращення екологічної ситуації в Черкасах.

Діяльність у медичному ВНЗ такої структури, як екологічний загін, забезпечує покращення екологічної освіти й екологічного виховання та дозволяє здійснювати підготовку майбутнього медичного фахівця, який має високий рівень знань з медичної екології, розуміє небезпеку складної екологічної ситуації для здоров'я людини, буде здійснювати пропаганду здорового способу життя, допомагати зменшити негативний вплив шкідливих чинників на здоров'я пацієнтів, а також свідомого громадянина, котрий є патріотом своєї держави, дбайливо ставиться до її природних багатств, здійснює природоохоронну діяльність.

Перспективи наших подальших досліджень полягають у удосконаленні методів роботи екологічного загону, розширенні напрямків його діяльності, покращенні інформаційної роботи з метою збільшення членів екологічного загону для поширення серед студентської молоді екологічних знань та формування екопозитивної поведінки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мамешина О. С. Психологічні умови розвитку екологічної свідомості старшокласників у системі позашкільної освіти: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00. 07 / О. С. Мамешина. – К., 2004. – 29 с.
2. Негруца Н. А. Формування екологічного світогляду студентів вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації аграрного профілю у процесі вивчення економічних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Н. А. Негруца. – К., 2003. – 241 с.
3. Паламарчук О. М. Екологічна свідомість: процес виникнення та динаміка розвитку / О. М. Паламарчук. [Електронний ресурс] – Режим доступу: ecopsy.com.ua/data/zbirki/2003_01/sb01_49.pdf.
4. Погоріла І. О. Напрями екологічного виховання майбутніх лікарів при викладанні медичної біології / І. О. Погоріла, О. В. Романенко. [Електронний ресурс] – Режим доступу: www.who.int/mediacentre/news/releases/2006/pr32/en/.

REFERENCES

1. Mameshyna O. S. *Psykhologichni umovy rozvytku ekolohichnoi svidomosti starshoklasnykiv u systemi pozashkilnoi osvity*: avtoref. dys. ... kand. psykhol. nauk: 19.00. 07 / O. S. Mameshyna. K., 2004, 29 p.
2. Nehrutsa N. A. *Formuvannia ekolohichnoho svitohliadu studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv I–II rivniv akredytatsii ahrarnoho profilu u protsesi vyvchennia ekonomichnykh dystsyplin*: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / N. A. Nehrutsa. K., 2003, 241 p.
3. Palamarchuk O. M. *Ekolohichna svidomist: protses vynyknennia ta dynamika rozvytku* / O. M. Palamarchuk. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: ecopsy.com.ua/data/zbirki/2003_01/sb01_49.pdf.
4. Pohorila I. O. *Napriamy ekolohichnoho vykhovannia maibutnikh likariv pry vykladanni medychnoi biolohii* / I. O. Pohorila, O. V. Romanenko. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: www.who.int/mediacentre/news/releases/2006/pr32/en/.

Стаття надійшла в редакцію 18.02.2017 р.